

DANSK SAMMENFATNING

Det overordnede tema for denne afhandling er unge kvindelige indvandreres aktuelle situation i Danmark. Afsættet for undersøgelsen af dette tema tages i spørgsmålet om unge kvindelige indvandreres *udseende*. Hvorfor det? For det første fordi det var det tema Akademiet for Migrationsstudier i Danmark slog op, da de udbød Ph.d.-stipendier. For det andet fordi de dermed lagde an til en forskning, der lå i forlængelse af den danske offentligheds interesse for indvandrerkvinder. Debatten omkring disse befolkningsgrupper har i årevis kredset om deres udseende, deres påklædning, deres tørklæder. For det tredje fordi det at tematisere en befolkningsgruppe i relation til hvordan majoritetssamfundet forholder sig til den, er relevant ud fra et bestemt perspektiv på identitet. Det er et perspektiv som lægger vægt på at identitet er noget der bliver konstrueret i relation til den form for interesse du får, den måde du bliver set af dine omgivelser. For det fjerde fordi gruppen af unge kvindelige indvandrere defineres i kraft af køn, 'race' og etnicitet, og disse former for forskel er helt afhængige af at blive manifesteret i kraft af menneskers udseende. For det femte fordi de praksisser mennesker har i forhold til deres udseende på en række måder har at gøre med deres situation forstået helt konkret: Deres placering og positionering i konkrete, dagligdags situationer, de relationer de indgår i, de fællesskaber de er en del af, de forventninger de har til deres tilværelse. For det sjette og sidste: Fordi disse praksisser i forhold til udseendet også har at gøre med kroppen. Og kroppen er en afgørende dimension af menneskers deltagelse i samfundet.

Med disse seks punkter er centrale undertemaer for afhandlingen trukket op: Hvilken rolle spiller den danske offentligheds interesse i unge kvindelige indvandreres liv? Hvordan konstruerer de deres identitet? Hvordan bliver disse kvinder set af deres omgivelser? Hvilken rolle spiller udseendet i den forbindelse? Hvilke forskelle har afgørende betydning for deres dagligdag? Hvordan er deres kropslighed involveret i disse forhold?

Afhandlingen besvarer disse spørgsmål ved at anskue temaerne fra forskellige vinkler. Basis for undersøgelsen er forskellige former for empirisk materiale. Det største materiale udgøres af semistrukturerede kvalitative interviews med grupper og enkeltpersoner. Et mindre materiale udgøres af tekster og billeder fra den danske presse, som på forskellig vis berører afhandlingens temaer. Materialet bliver analyseret i relation til en bestemt teoretisk ramme, som er udvalgt fordi den beforder de nævnte tematiseringer.

Afhandlingen er opdelt i 5 dele. Den første del rummer en indledning, samt teoretiske og metodiske markeringer. De tre midterste dele omhandler forskellige former for relationer unge kvindelige indvandrere er involveret i Danmark. Den sidste del opsamler afhandlingens hovedpointer i relation til betragtninger af kvindernes praksisser i forhold til deres udseende, på tværs af

disse forskellige relationer. I det følgende vil jeg gennemgå afhandlingen kapitel for kapitel.

DEL 1: MARKERINGER

Det 1. kapitel indleder afhandlingen med at diskutere fænomenfeltets afgrænsning i kraft af forskellige socialt konstruerede forskelle: Indvandrerbaggrund, køn, etnicitet og alder. Her præsenteres centrale teoretiske og analytiske perspektiver: Det diskursteorietiske perspektiv og teorien om menneskets mimetiske evne, som skal supplere hinanden i afhandlingens undersøgelse af respondenternes situerede praksisser og af deres positioner, og de forståelser de knytter til disse positioner. Der argumenteres for at det er væsentligt at lade forskellige tilgange supplere hinanden i denne undersøgelse. Desuden præsenteres en case som giver et eksempel på hvordan tilgangene kan supplere hinanden i analysen af personlige beretninger om fremmedhed. Kapitlet afsluttes med en problemformulering.

I 2. kapitel redegøres der for projektets teoretiske tilgange. Det drejer sig om et poststrukturalistisk perspektiv på forskelssættelser i den menneskelige erfaringsdannelse og et socialkonstruktivistisk perspektiv på identitetskonstruktioner. Der argumenteres for at supplere disse med et fokus på ikke-sproglige betydningsdannelser. Det påpeges med reference til blandt andet Bourdieus teorier om det sociale at kroppen som 'kollektivitetsprincip' medierer mange af de betydningsprocesser som konstituerer subjekt og samfund, på måder som kan begribes som andet end sprog og tegn. Teorien om den mimetiske evne fremhæves som optik til at betragte hvordan mennesker spejler sig visuelt i hinandens tilstedeværelse, hvilket er basis for væsentlige betydningsdannelser i det sociale.

Det 3. kapitel fremlægger projektets metoder, hvordan de er blevet udført og det empiriske grundlag.

DEL 2: I DANMARK. MØDER MED FREMMEDE OG FREMMEDHED

I 4. kapitel vises det, gennem analyser af tekster og billeder fra den danske presse, at bestemte tendenser kan spores i dækningen af historier om kvindelige indvandrere. Det drejer sig dels om at kvinderne fremstilles som passive, upersonlige, utilregnelige og utilnærmelige, dels om at denne utilnærmelighed har en kropslig dimension. Den knyttes sammen med billedet af den tilslørede krop, som både fremmedgøres og erotiseres i kontrast til etnisk danske normer om afklædthed som et tegn på sundhed og frihed.

I 5. kapitel analyseres respondenternes beretninger om at opleve at blive positioneret som fremmede i offentlige rum i Danmark. Det vises hvordan nogle af disse oplevelser, i respondenternes erfaring, er knyttet til mediernes fremstillinger af indvandrere og mennesker med samme baggrund som dem. Det undersøges desuden hvordan det opleves at blive set som fremmed.

DEL 3: KVINDELIGHEDSFORMATIONER MELLEM TRADITIONALITET OG POSTTRADITIONALITET

Det 6. kapitel beskæftiger sig med respondenternes erfaringer med mere eller mindre tilfældige møder med mænd i det offentlige rum. Kapitlet viser at kvinderne oplever at blive positioneret i traditionelle kvindelige formationer. De unge mænd med indvandrerbaggrund spiller en dualitet mellem 'luderen' og 'den ordentlige kvinde' ud i relationen til kvinderne, som kvinderne både genkender og har svært ved at identificere sig med. Kapitlet rejser spørgsmålet om de unge mænd og de unge kvinder med indvandrerbaggrund er 'ude af trit' med hinanden i deres identitetsarbejde, da der er klare ansatser til mere posttraditionelle positioner i kvindernes selvforståelse.

7. kapitel betragter den samme brydning mellem traditionelle og posttraditionelle identitetskonstruktioner i de unge kvinders beretninger om relationer til deres forældre, i særdeleshed deres mødre. Det vises hvordan mødrenes overvågning af de unge kvinder spiller ind i deres liv. Her udvides perspektivet på de posttraditionelle ansatser med en præsentation af hvordan de i dagligdagen fungerer i samspil med forældrenes mere traditionelle positioner.

DEL 3: OFFENTLIGE OG PRIVATE POSITIONER. NU OG I FREMTIDEN

Afhandlingens 8. kapitel beskæftiger sig med hvordan respondenterne relaterer sig til de institutionelle sammenhænge de er en del af. Alle respondenterne har i et eller andet omfang været i berøring med den danske folkeskole. Her vises en tendens til at de ikke ønsker at blive udskilt fra den brede gruppe hverken på grund af udseende, faglighed eller afvigende praksis. Jeg argumenterer i den forbindelse for at man kan betragte etnisk danske *praksisformer* som kvalifikationer i det danske uddannelsessystem, som er attraktive for unge kvinder med indvandrerbaggrund. Jeg fremlægger desuden en case der illustrerer blindhed overfor forskelle i en dansk folkeskole, og konsekvenserne for en af respondenterne. Endelig fremlægges oplysninger om, at mange af de kvinder der har bidraget til projektet har tilknytning til arbejdsmarkedet gennem fritidsarbejde, de er orienterede mod uddannelse efter folkeskolen og de ønsker alle at være på arbejdsmarkedet når de bliver voksne.

9. kapitel beskæftiger sig med kvindernes beretninger om deres aktuelle erfaringer med kæreste- og forlovelsesforhold. Det undersøges hvad der præger deres positioner i disse relationer. Desuden ser kapitlet på hvordan respondenterne stiller sig i forhold til fremtidige parforhold og derigennem hvordan de forstår kønnede positioner i intime relationer. Her tilføjes flere aspekter til billedet af deres posttraditionelle kønspositioner.

I 10. kapitel samles afhandlingens tråde med et overblik over de præsenterede relationer og deres visuelle karakter. Der argumenteres for at den mangfoldige 'sethed', der præger de unge kvinders situation, er afgørende for deres liv i Danmark. Med dette fokus præsenteres detaljerede analyser af udvalgte respondents påklædningspraksis – deres 'sethedspraksis' – som både viser variationen i kvindernes dispositioner, men også at kønnet er en faktor som der kun skabes variationer over på bestemte måder. Der argumenteres for at se

påklædningen som intersektionel og som et krydsfelt for forskelssættelser. Der konkluderes at både det at være set og det at være overset kendetegner unge kvinder med indvandrerbaggrunds situation i Danmark, fordi visuelle stereotyper og bestemte, vestlige synsmåder former deres 'sociale krop'.